

NEDELJA

NEDELJNI PREGLED VAŽNIJIH DOGAĐAJA U SVETU NAFTI I GASA

20. decembar 2013

RUSIJA SNIZILA CENU GASA UKRAJINI – UZ KVARTALNU (PR)OVERU

IDEMO DALJE

[MARŽE U '13 NA 18€/T](#)

[U 2013. – 62,2 MIL.TONA](#)

[HODOROVSKI POMILOVAN](#)

[ŠTA ZNAČI ŠAH DENIZ 2?](#)

[EU: DIREKTIVOM NA ŠKRILJICE](#)

[BANKERS ULAŽE U ALBANIJI](#)

[ANALIZA REUTERSA:
JUŽNI TOK DOBRA
INVESTICIJA](#)

MOSKVA - Ruski Gasprom i ukrajinski Naftogaz potpisali su u utorak u prisustvu predsednika dveju država, Vladimira Putina i Viktora Janukoviča, aneks dugoročnog ugovora o isporukama gasa, koji obuhvata moguće pojeftinjenje ruskog gasa za trećinu, odnosno sa sadašnjih 400 dolara, na 268,5 dolara za 1.000m³. To je inače, čak 28. potpisani aneks u četiri godine važenja ugovora. Da bi nova cena stupila na snagu, potrebno je da dve kompanije svakog kvartala iduće godine do 10. u mesecu, potpisom potvrde ovaj dogovor. Ako iz bilo kog razloga overa izostane, cena po kojoj Ukrajina plaća ruski gas biće određena korišćenjem postojeće formule. U aneksu se navodi da svi ostali uslovi iz dugogodišnjeg ugovora ostaju na snazi, ali **Interfax Ukraine** iz upućenog izvora saznaje 18. decembra da je Gasprom navodno pristao da Naftogazu iz ugovora

ukloni i famoznu klauzulu preuzmi-ili-plati. Agencija nije uspela da dobije zvaničnu potvrdu ove vesti. Inače, sporazum o pojeftinjenju ruskog gasa je deo paketa ruske pomoći Ukrajini od 15 milijardi dolara kredita, koji su u utorak dogovorili predsednici dveju zemalja. Čelnik Gasproma Aleksej Miler je na pitanje novinara da sada nije bilo razgovora o osnivanju tripartitnog gasnog konzorcijuma Ukrajine, Rusije i EU, javlja **Voice of Russia**.

MOSKVA – Rusija je pristala da posle tri godine prekida obnovi isporuke sirove nafte ukrajinskoj rafineriji u Odesi. Viktor Janukovič se u utorak u Kremlju sastao sa ruskim predsednikom Vladimirom Putinom (foto), posle čega je **Reuters** iz trgovačkih izvora saznao da će Rusija u prvom kvartalu 2014. godini isporučiti rafineriji Odesa 750.000 tona nafte u vrednosti 600 miliona dolara. Rafineriju kapaciteta 70.000 barela dnevne prerade nafte je u oktobru od ruskog Lukoila kupila ukrajinska industrijska grupa VETEK, koja uživa jaku podršku vlasti, primećuje Reuters.

**ЖИВОТ НИКАД
НЕ МОЖЕ ДА СТАНЕ**

Енергија живота

NAFTA

PARIZ – Francuske rafinerije procenjuje se da će ovu godinu završiti sa gubicima od pola milijarde evra (689 miliona dolara) zbog pada prodaja goriva i konkurencije američkih rafinerija koje za proizvodnju koriste osetno jeftiniji gas, objavljuje 16. decembra **Bloomberg** podatke saopštene iz Francuske unije naftnih industrija (UFIP). U Francuskoj trenutno radi osam rafinerija, u poređenju sa 24 iz 1977. Od tih osam, pet su Totalove, dve Exxon i jedna grupe Ineos. UFIP navodi da višak prerađivačkih kapaciteta u Evropi iznosi 10%, dok su rafinerijske marže pale u decembru na čak 13 evra po toni, a za čitavu godinu predviđa se da iznose 18 evra po metričkoj toni. U 2012. godini prosečna marža iznosila je 34 evra po toni, dok je u 2011. bila 14 evra. Najveći prerađivač nafte u zapadnoj Evropi, francuski Total planira da do 2017. smanji sektori prerade i petrohemijske za 20% u odnosu na kapacitete iz 2012.

PRAG - Italijanski Eni započeo je pregovore o prodaji udela od 32,5% u češkoj rafineriji Česka Rafinerska i svoje 124 Agip benzinske stanice u Češkoj slovačkom Slovnaftu, članu mađarske MOL grupe, piše u utorak češki list Lidove Noviny. Ukoliko se postigne dogovor od 2014. godine će jedini deoničari Česke Rafinerske biti Slovnaft i češka grupa za preradu i prodaju nafte Unipetrol, koja je u novembru dogovorila kupovinu 16,3% udela od Royal Dutch Shella za 27,2 miliona dolara. Lidove Noviny navodi da Unipetrol još može iskoristiti pravo prvenstva kupovine vezano uz udeo Enija. Ni iz jedne od kompanija nije dobijen komentar na ovu informaciju. Pomenuta, jedina naftna prerađivačka kompanija u Češkoj, upravlja rafinerijama u gradovima Litvinov i Kralupy, sa ukupnim kapacitetima od 8,7 miliona tona sirove nafte godišnje. **Reuters**

LONDON - Izgradnja novih prerađivačkih naftnih kapaciteta u regionu zemalja Persijskog zaliva (GCC) imaće značajne posledice po trgovinske tokove naftnih proizvoda na globalnom tržištu i doneti novu konkurenciju azijskim i evropskim rafinerijama, izazivajući dodatni pad marži – posebno u Evropi, konstatuje se u novoj analizi Oksfordskog instituta za

energetske studije: „Refining Dynamics in the GCC and Implications for Trade Flows“. U 2012. godini rafinerijski kapaciteti u GCC iznosili su 4,6 miliona barela na dan (mb/d), a prema najavljenim projektima oni bi do 2018. mogli da se uvećaju za još preko 3 mb/d.

MOSKVA – Gasprom njeft očekuje da ovu godinu završi sa rastom proizvodnje od 4,3%, na ukupno oko 62,2 miliona tona nafte. Kompanija za iduću godinu planira povećanje kapitalnih

investicija na 278 milijardi rubalja (8,44 mlrd. \$). Predsednik Gasproma, Aleksej Miler rekao je da će ključna područja budućeg razvoja biti modernizacija rafinerija radi postizanja leaderske pozicije u tom sektoru i osvajanje novih regiona, uključujući područje Arktika (foto: Platforma na arktičkom polju Prirazlomnoje

treba ovog meseca da počne proizvodnju nafte). gazprom-neft.com

MOSKVA - Gasprom razmatra mogućnost izgradnje mreže pumpi na komprimovani prirodni gas (CNG) duž kopnenog dela gasovoda Južni tok, rekao je stručnjak Gazprom export-a, Jevgenij Pronjin, preneo je u sredu *Itar tas*. On je na jednoj konferenciji o LPG-u precizirao da je na tržištu auto-gasa u Evropi, čiji obim do 2020. godine može dostići 45 milijardi kubnih metara godišnje, udeo Gasproma 15 milijardi kubika. Gasprom je ranije najavio planove o osnivanju zajedničkih preduzeća za auto-gas u zemljama kroz koje prolazi Južni tok, dodaje agencija.

TEL AVIV – Izraelski partneri kompanije Noble Energy u offshore naftno-gasnom polju Leviatan ogradili su se u sredi od odluke američke kompanije da saopšti procene da depozit sadrži do 1,5 milijardi barela nafte i dodatno isto toliko u obližnjem polju blizu Kipra, koje oni takođe zajedno kontrolišu. Izraelske kompanije Delek Drilling, Ratio Oil, Anver Oil i Alon saopštile su da procene nisu u skladu sa

izraelskom regulativom postupka izveštavanja. Pre oglašavanja Noblea, objavljene su samo procene da polje Leviatan u istočnom Mediteranu sadrži oko 19 biliona kubnih stopa prirodnog gasa, „i nepotvrđene količine nafte“. Leviatan je 2010. bio najveće otkriće gasa na svetu, sa potencijalom da decenijama pokrije potrebe Izraela i donese državnom budžetu milijarde od izvoza tog energenta. **WSJ**

MOSKVA - Mihail Hodorkovski napisao je molbu za pomilovanje i ja ću je potpisati, izjavio je ruski predsednik Vladimir Putin u četvrtak, tokom redovne godišnje konferencije za novinare u Moskvi. „On je proveo više od deset godina u zatvoru i mislim da je to ozbiljna kazna” - rekao je Putin i dodao da će pomilovanje potpisati u bliskoj budućnosti. Osnivač i vlasnik nekada najveće ruske naftne kompanije Jukos, svojevremeno najbogatiji Rus, Hodorkovski osuđen je na ukupno trinaest godina zatvora zbog utaje poreza i pranja novca.

agencije

NJUJORK – Wall Street gubi bitku da ostane partner vodećih proizvođača i potrošača energije, koji žele da se u poslovima fizičke trgovine energentima zaštite od kolebanja cena, piše **Reuters**. Velike korporacije, poput BP-a, Cargill-a o Koch-a potiskuju sa tog tržišta banke. S obzirom da je Wall Street sve više ograničen regulativom, nedavnom zabranom vlasničkog trgovanja i povećanim kapitalnim zahtevima, korporativni divovi uspeali su da iskoriste svoje robusne bilanse i pamet svetskih berzi kako bi zadržali četvrtinu tog multimilijarderskog tržišta. Ove godine pojavili su se novi rizici, s obzirom da Federalne rezerve razmatraju ograničenje

mogućnosti da banke trguju na stvarnim fizičkim tržištima koja su sve važnija za mnoga mala i srednja energetska preduzeća. **Reuters** navodi primer Alana Barksdalea, CEO naftne proizvođačke firme Red Mountain resources, koji je za treću osobu hteo da kupuje derivate kako bi zaštitio 900 barela svoje dnevne proizvodnje od mogućeg pada cene. Umesto da prihvati ponudu firme s Wall Streeta, on je izabrao BP Energy Corp, BP-ovu jedinicu za trgovanje naftom i derivatima. Razlog je što Barksdale

želeo partnera koji će u jednom danu moći da realizuje direktnu isporuku sirovine, čime bi njegovoj firmi potencijalno osigurao i ekstra maržu. Pre deset godine, takvu razmenu bi rešavale banke, ali se sada se sve više kompanija upustilo u trgovinu robama, nastupajući kao zajmodavci, ugovorna strana i menadžer rizika. Istovremeno se najveće banke povlače. Najveća žrtva bila je ovih dana Deutsche banka koja pod regulatornim pritiskom i smanjenom profitabilnošću planira da izađe iz većine trgovanja. Ostale banke poput JPMorgan Chase ili Morgan Staneley takođe razmišljaju o izuzimanju trgovanja nekih roba poput onih za skladišta nafte, benzine i snabdevanje elektranu gorivom. Ipak, zadržaće se na onim poslovima sa derivatima koje mogu kombinovati sa finansijskim uslugama.

PRIRODNI GAS

BAKU – Finalna investiciona odluka (FID) za drugu fazu proizvodnje gasa iz projekta Šah Deniz omogućava formiranje celovitog transportnog lanca kroz proširenje Južnokavkaskog gasovoda

od Azerbejdžana do Gruzije, izgradnju Transanadolijskog gasovoda (TANAP) preko Turske i gradnju Transjadranskog gasovoda (TAP) preko Grčke, Albanije do Italije. Ukupna cena 3.500 kilometara dugačkog projekta, kojim će se transportovati 16 milijardi m³ gasa iz Šah Deniza, je oko 28 milijardi američkih dolara. Prvi gas će, prema predviđanjima, krajem 2018. stići na tržišta Gruzije i Turske, a godinu dana kasnije do Evrope. Ovi projekti će zajedno sa gasnom transportnom mrežom u Bugarskoj formirati novi Južni gasni koridor do Evrope. Projekt Šah Deniz osim ovoga ovuhvata i kompletiranje 25 offshore bušotina i izgradnju dve, mostom povezane platforme na moru, dok se onshore predviđa gradnja novih procesnih i kompresorskih stanica u Sangačalu. FID je automatski aktivirao ranije dogovorene ugovore konzorcijuma projekta Šah Deniz sa devet evropskih kompanija o prodaji gasa. Rezultat toga je da će godišnje nekih 10 mlrd.m³ gasa iz azerbejdžanskog polja biti u narednih 25 godina isporučivano potrošačima u Italiji, Grčkoj i Bugarskoj. Dodatno će oko 6 mlrd.m³ gasa iz druge faze projekta Šah Deniz biti isporučivano Turskoj.

MOSKVA – Gazprom bi mogao potpisati dugo čekani mega ugovor o izvozu gasa u Kinu, ali ne pre kineske Nove godine, koja počinje 31. januara 2014, rekao je predsednik ruske kompanije Aleksej Miler. „Stepen dogovorenog (između Gazproma i kineske korporacije CNPC) je veoma visok. Jedino što je preostalo da se odluči je bazna cena“, rekao je on, a prenosi agencija **Interfax**. Dve kompanije su u septembru potpisale inicijalni sporazum o izvozu 38 milijardi kubnih metara gasa godišnje, dogovorili pravac isporuke, nivo garantovanih količina koje CNPC mora da plati i tempo isporuka, ali su pregovori zapeli oko formule za određivanje cene.

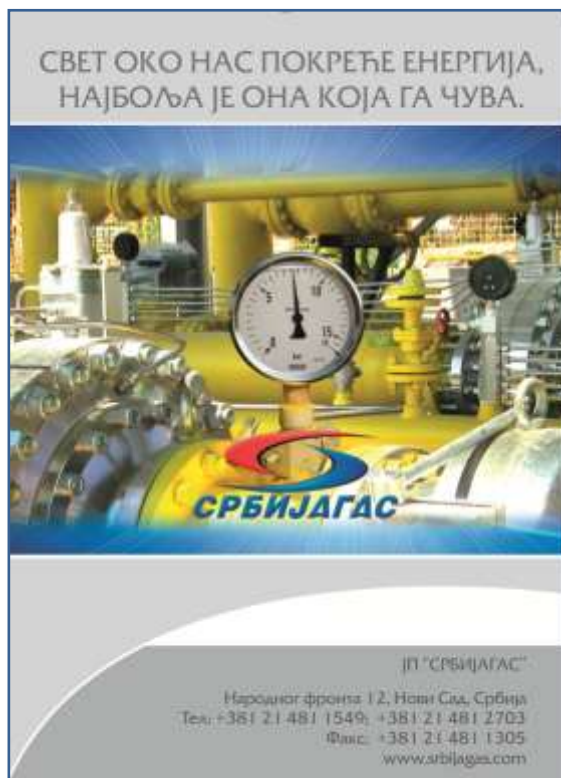
LONDON – Evropska komisija se priprema da u januaru objavi predlog oštre okvirne zakonodavne regulative za proizvodnju škriljnog gasa, umesto blaže varijante smernica vladama, saznaje (16/DEC) **The Telegraph** iz jednog visokog vladinog izvora u Londonu. List navodi da je britanski ministar za prirodnu okolinu Owen Paterson ovih dana bio u Briselu, pokušavajući u seriji

sastanaka da pridobije podršku evropskih kolega za davanje Britaniji ovlašćenja da na sopstvenu odgovornost počne eksploataciju ležišta škriljnog gasa sa potencijalom dovoljnom da pokrije potrebe te zemlje za narednih 40 do 50 godina. Izvori u ovoj industriji veruju da će ekološka regulativa Brisela imati formu „direktive o nekonvencionalnim gorivima“ sa ograničenjima vezanim za posledice po prirodnu i okolinu i opadne vode. Uključujući i striktna pravila vezana za rizike od seizmičkih posledica drobljenja škriljaca, zagađenja izvora vode, efekata po buku i zagađenje vazduha o dr.

LONDON – Britanski BP potpisao je ugovor o proizvodnji prirodnog gasa u Omanu u periodu od 30 godina, u vrednosti 16 milijardi dolara, javljaju u ponedeljak londonski mediji. Gasni projekat Hazan predviđa proizvodnju od oko 28 miliona kubnih metara gasa dnevno iz dubokih ležišta u centralnom delu Omana, uz upotrebu tehnologije proizvodnje gasa zarobljenog u džepovima između stena. Britanski naftni kolos planira da iz 300 bušotina proivede gasa za potrebe trećine potrošnje Omana.

The Independent

BRISSEL - Evropska komisija će morati dodatno da na sastancima sa predstavnicima Gasproma analizira neke detalje predloga koje je kompanija sredinom meseca dostavila radi rešenja istrage o njenoj cenovnoj politici i monopolskoj praksi na tržištu, rekao je 18. decembra komesar EU za konkurenciju Hoakin Almunia. „Počeli smo analize predloga ... ali će verovatno biti potrebno da istražimo neke detalje na tehničkim sastancima sa Gazpromom“, rekao je on novinarima. Almunia je ponobio da je ranije ovog meseca imao „konstruktivan“ sastanak sa čelnikom Gazprom Exporta Aleksandrom Medvedevim. **Wall Street Journal**

BRISSEL/LONDON – *Reuters* u analizi od 16. decembra konstatuje da činjenice pokazuju da je projekat Južni tok ekonomski opravdan i isplativ, ali rizičan sa pravnog stanovišta, ako Gasprom ne zatraži i ne obezbedi od Brisela pravo izuzeća od odredbi Trećeg energetske paketa. Cena ruskog gasa, transportovana gasovodom Južni tok, bila bi 10 odsto jeftinija od postojeće, kada stigne do evropskih tržišta preko ukrajinskog transportnog sistema, pokazuje studija izvodljivosti Gaspromovog projekta, u koju je imao uvid Reuters. Britanska agencija prenosi

navode Gasproma da su kupci za sav gas koji bi se tim pravcem transportovao već pronađeni, uključujući potrošače koji se trenutno snabdevaju preko Ukrajine. Severni i Južni tok bi sa kombinovanim kapacitetom od preko 100 milijardi kubika godišnje eliminisali ulogu Ukrajine kao

ključne tranzitne rute za dopremanje ruskog gasa do Evrope. Reuters navodi da ukupni troškovi gradnje Južnog toka od oko 45 milijardi dolara odgovaraju godišnjem profitu Gasproma i pokrivaju vrednost desetogodišnje tranzitne takse za transport preko Ukrajine. „Ako se tome dodaju ulaganja neophodna za modernizaciju ukrajinske gasovodne tranzitne mreže i politički rizik oslonca na tu zemlju, onda ulaganje u Južni tok radi izbegavanja Ukrajine i cementiranja dominantne pozicije na tržištu (Evrope) deluje opravdano“, citira Reuters jednog neimenovanog savetnika Gasproma. Dokumenti kažu da bi gas koji bi se transportovao Južnim tokom mogao biti prodavan za 9,50 do 11,50 dolara za milion Britanskih termalnih jedinica, uključujući izvoznu carinu od 30%. Taj nivo je uporediv za očekivanom cenom azerbejdžanskog gasa koji treba da bude dopreman gasovodom TAP i američkim izvoznim LNG-om, a jeftiniji je od gasa sa izvora u istočnom Mediteranu koji se očekuje da stigne u Evropu oko 2020. Analitičari stoga ukazuju da je sadašnje EU osporavanje pravne osnovanosti bilateralnih ugovora Rusije sa državama kroz koje treba da ide Južni tok najveći rizik ovom projektu. Gasprom će morati da zatraži pravo izuzeća od pravila Trećeg energetske paketa EU, koje je tražio i dobio Severni tok, ili preuzima veliki rizik vezan za pitanja kao što su tarife i alokacije kapaciteta, kaže Jonathan Stern, predsednik Oksfordskog instituta za energetske studije. Zakonodavne neregularnosti Južnog toga su, međutim, mnogo veći problem od Severnog toka, zbog broja EU zemalja uključenih u taj projekat i činjenice da Gasprom još nije zatražio izuzeće, konstatuje Reuters.

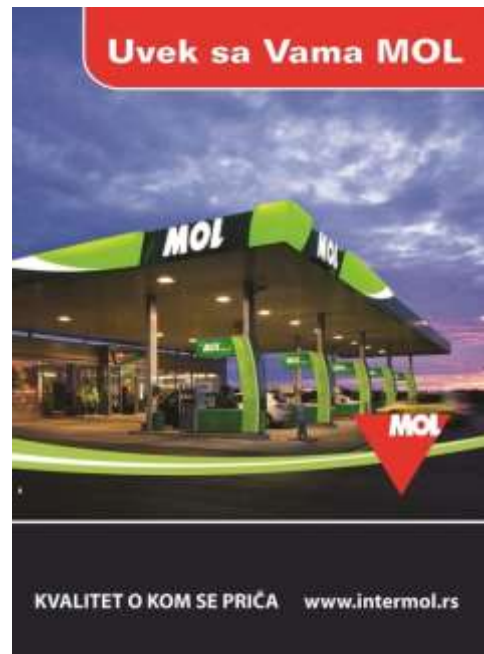

BUDIMPEŠTA – Gotovo je izvesno da će u Mađarskoj početkom januara biti predloženo i treće po redu smanjenje cena prirodnog gasa i struje u poslednjih godinu dana, kazao je 16.

decembra državni sekretar u ministarstvu energije Janoš Fonađi. On je dodao da radna grupa, čiji je član, priprema predlog, koji bi zajedno sa kalkulacijama trebalo da bude saopšten oko 10. januara. On nije potvrdio, spekulacije medija da bi smanjenje cena struje i gasa moglo da iznosi 12,5% u odnosu na sadašnji nivo, već je rekao da se još nije raspravljalo o konkretnim brojkama. Prvo smanjenje cena energenata u Mađarskoj odlučeno je pre tačno godinu dana, potsetio je Fonađi i rekao da je zahvaljujući pojeftinjenima struje i gasa četiri miliona domaćinstava u zemlju uštedelo ukupno 240 milijardi forinti (oko 800 miliona evra).

BUDIMPEŠTA - Izvršni direktor MOL-a, Žolt Hernadi kupio je 16. decembra 10.340 deonica svoje kompanije, po ceni od 44,48 evra po akciji, pa je sada vlasnik ukupno oko 190.500 akcija mađarske naftne i gasne kompanije, prenosi *Portfolio.hu*. Analitičari potez Hernadija dovode u vezu sa odlukom MOL-a da kupi udele u naftnim i gasnim poljima u Severnom moru i najavom da će takvih akvizicija biti uskoro više, što je zaustavilo pad vrednosti akcije kompanije i, štaviše, izazvalo njen blagi rast.

У СЛУЖБИ ВАШЕГ ПОСЛОВАЊА

Привредна комора Србије је независна, самостална и одговорна небуџетска институција, национална асоцијација свих српских привредника, која са својом традицијом, искуством, знањем и стручношћу ставља у службу најбољег интереса својих чланица и српске привреде.

Нашим члановима смо подршка у свакодневном пословању уз услуге пословног информисања и саветовања, едукације и стручног усavrшавања и заштите интереса пред државним органима и институциjama.

У НАЈБОЉЕМ ИНТЕРЕСУ СРПСКЕ ПРИВРЕДЕ
www.pks.rs

ПРИВРЕДНА КОМОРА СРБИЈЕ

BAKU – Ministri privreda Azerbejdžana, Albanije, Crne Gore i Hrvatske potpisali su 17. decembra u Bakuu Memorandum o razumevanju za saradnju projekata Transjadranskog (TAP) i Jadransko-jonskog gasovoda (IAP), koji treba da ide od albanskog grada Fiere do Splita. Konačna odluka o rokovima doneće se narednih nedelja, najavio je hrvatski ministar Ivan Vrdoljak, ali je rekao da Hrvatska želi da izgradnja IAP-a krene istovremeno s TAP-om, dakle 2015., a najkasnije 2016. Prvi kubici gasa trebalo bi da kroz IAP krenu 2020. godine.

energetika-net

TIRANA – Kanadska firma Bankers Petroleum saopštila je da će u 2014. investirati 228 miliona evra u poslove korizontalnog bušenja i proširenja programa sekundare proizvodnje iz albanskog naftnog polja Patos Marica. Takođe planira bušenje dva prva horizontalna izvora u naftnom polju Kučova, na osnovu čega će proceniti dalja ulaganja. Patos Marica sadrži rezerve od oko 7,7 milijardi barela nafte in place, dok se rezerve Kučove procenjuju na 297 miliona barela. Bankers ima ekskluzivna prava eksploatacije ta dva polja u narednih 25 godina.

